

Farkas Kristóf Vince–Fodor István Ferenc

MÁSODIK VILÁGHÁBORÚS EMLÉKMŰVEK A JÁSZSÁGBAN

Az elmúlt évben az első világháborús jászsági emlékműveket vettük számba a háború kitörésének 100. évfordulóján, most pedig a második világháború befejezésének 70. évfordulóján a második világháborús emlékműveket. Ezek nagy részének fotója már megjelent az állításuk „hőskorában”, az 1993. évi évkönyvben.

Alig ért véget a Nagy Háború, melyet csak később neveztek el elsőnek, hiszen nem tudhatták akkor, hogy második is lesz – már voltak, akik megjövendőlték annak eljövételét. Voltak, akik úgy látták, hogy a világháború nem oldott meg semmit, hanem még jobban felbolydította a benne résztvevőket igazságtalan megoldásaival, békétlenséget okozó békéivel. Vannak olyan történettudósok is, akik szerint nem is kellene sorszámozni a két háborút, mert a második csak az elsőnek a folytatása volt negyedszázados fegyverszünettel.

Tény, hogy egymást túllícitálva készültek a különböző országok a revízióra, köztük Magyarország is, irredenta politikájával az elvesztett területek visszaszerzését szorgalmazta. Két ideológia feszült egymásnak: a fasizmus és a kommunizmus. Mára kiderült, hogy nem is volt köztük akkora különbség, mint akkor gondolták: mindkettő totalitárius rendszer volt, s mi áldozatai lettünk a két rendszer megegyezésének. Akkor azonban még boldogan indultak a magyarok is a bolsevizmus ellen. A következményeket ismerjük: a németek áldozata lett számtalan zsidó embertársunk, a szovjeteké meg a Don-kanyar magyar katonái.¹

A második világháború abból a szempontból is más volt mint az első, hogy míg az a magyar határoktól távol zajlott, ez pedig nagyrészt a határokon belül, hiszen a Jászszágon is átment a front és olyan áldozatai voltak, akiknek semmi közük nem volt a harchoz, a katonasághoz. Ez sokakat váratlanul ért, nem voltak felkészülve olyan támadásra, mely az ő életüket veszélyezteti, hiszen ők sem ártottak senkinek. A front közeledtével is élték a megszokott életüket, aminek aztán szomorú következménye lett. Ennek egyik jellemző példája volt a jákóhalmi szovjet légitámadás, melynek 9 halottja volt két héttel a front átvonulása előtt, 1944. október 30-án. Ahogy Farkas Kálmán – Hatvanba elszármazott történelemtanár – írja: *„Láttunk ugyan ellenséges repülőket 1944 nyarán. Majdnem minden nap átrepültek a falunk fölött százával, ezt is megszoktuk. Napirendre tértünk a távoli háborús események fölött. Ezért október 30-án igen sokan gyanútlanul és érdeklődéssel figyelték a megjelenő repülőgépeket. Az emberek többségéből hiányzott az önvédelemhez szükséges félelem.”* A sors kegyetlen iróniája volt, hogy az egyik áldozat két hete házasodott. Mivel a leendő férje behívót kapott, gyorsan elmentek a paphoz arra gondolván, hogy a vőlegény talán már nem is jön haza. Ő hazajött, az itthon maradt ifjú feleség pedig halálos lövést kapott.²

Hogy milyen veszélyek leselkedtek még a gyanútlan civilekre, erre példa egy olyan esemény, mely három jászsági települést is érintett. A jászjákóhalmi határban – közel Jásztelekhez – állt egy tanya, négyen lakták. Csomor János, a felesége és két kiskorú gyermeke. Az eseményt részletesen leírja tavaly megjelent könyvében Zsitnyánszky József, a Jásztelekről

1 Ebben a témában Besenyi Vendelnek jelentek meg cikkei, előadásai különböző helyeken.

2 Farkas Kálmán: Egy tragikus nap története. Jászjákóhalma, 2004. Az esemény 60. évfordulójára jelent meg a JÁKOB (elszármazottak) kiadásában.

elszármozott visszaemlékező.³ A szovjetek megtalálták a tanya szénakazlában a szomszéd által odarejtett katonaruhát, és a házaspárt a kétéves kisebbik gyerekükkel együtt kivégezték, majd a kútba dobták. Előtte a 11 éves nagyobb fiút még el tudták küldeni a nagyanyjéékhoz, valószínű előre látták a tragikus véget. Erre utal a jásztelki temetőben található sír, mely szerint ott nyugszik három ártatlan egy gonosz ember miatt. Mivel az áldozatok jásztelkiek voltak, akik a jákóhalmi tanyán éltek, így mind a két község háborús emlékművén ott van a nevük. A nagyobb fiú soha nem tudta feldolgozni az eseményt, 25 évesen egy elhanyagolt vakbélgyulladás miatt meghalt. A család tragédiája ezzel nem ért véget: a feleség Jászapátin lakó testvére már másfél évvel korábban eltűnt a Don-kanyarban, soha nem derült ki a sorsa. Utána maradt egy kétéves lány és a feleség. Ma már egyikük sem él: a lány 50 évesen, az unoka 2 évesen halt meg.

A második világháborús emlékművek felállítását – ellentétben az első világháborúsakkal – nem törvény általi kötelezettség serkentette, hanem egyenesen tiltotta a háború után kiépülő hatalmi rendszer.

Ahogy Kele József írta az 1919-ről szóló könyvében⁴: „...a jász paraszt...nyíltan és mindig ellensége volt a vörös irányzatoknak.. A Jászságban nem volt talajuk sehol.” Nem volt ez másképp még a II. világháború végén sem. A szovjeteket rettegve várták, megelőzte őket a hírük. Nem sokan voltak, akik felszabadítóként tekintettek rájuk, esetleg azok, akik korábban szovjet hadifogságból hazatérve megismerkedtek a bolsevik eszmével, de ezeket az embereket – főleg a falvakban – nem igazán vették komolyan. Kevesen maradtak, akiknek az életük függött a szovjetek megjelenésétől, mert a zsidókat – akik Pesten várták őket felszabadítóként – innen már korábban elhurcolták munkaszolgálatra, vagy megsemmisítő táborokba.⁵ A Jászságban a baloldal erősödése csak akkor kezdődött el lassan, amikor Jászberényben az ötvenes években megépültek az első gyárak, amelyekkel nagyvárosi baloldali érzelmű személyek is jöttek, és hatásuk tovább gyűrűzött a falvakból bejáró dolgozók egy részére is.

A hivatalos értékelésben a háborúban elesetteket nem hősöknek, hanem megszállóknak, hódítóknak tartották, akiket nem gyászolni, hanem szégyellni és elítélni kell. Ezt súlykolták bele az ifjúságba is a tankönyveken át. Természetesen a lakosság nagy részének, főleg akik érintve voltak – de ki nem volt, akinek a családjában nem volt érintett –, teljesen más volt a véleménye. A hatalommal szemben azonban maradt az otthoni gyász a falakon belül. Nemeskürty 1972-ben megjelent könyve enyhített kissé a megítélésen, hogy legalább elsiratni lehessen a Don-kanyar áldozatait is.⁶ A települések központját egyébként a „dicsőséges felszabadítók” uralták, és szó sem lehetett arról, hogy a magyar hősöknek, áldozatoknak emeljenek oda emléket.

Érthető hát, hogy amikor lehetőség nyílt rá – az 1980-as évek végére – sorra állították a települések a második világháborús emlékműveket. A jászsági településeken is mindenhol van napjainkra legalább egy, de van ahol több is, főleg ha a különböző szervezetek tagjait érintő emléktáblákat is ide soroljuk.

Igaz, hogy mikorra az első emlékművek felépülhettek, addig nem néhány év telt el, mint az első világháború után, hanem több mint 40 év. Így is sokan voltak azonban, akik emlékeztek, nem felejtettek.

³ Zsitnyánszky József: *Én így láttam*, 2014

⁴ Kele József: *Vörösök Szolnokon és a Jászságban*, 1926

⁵ Erről a témáról Kiss Erika: *A jászsági zsidóság emlékeiből* című 2014-ben megjelent könyve ad bővebb információkat.

⁶ Nemeskürty István: *Rekviem egy hadseregért*, Bp, 1972

Az első emlékmű Jászárokszálláson épült 1988-ban. Mint kiderült, nemcsak a Jászságban, hanem az országban is első volt.¹ Ennek megépülte nemcsak azért volt különleges a Jászságban, mert az első volt, hanem azért, mert még nem volt szabad a hősök és áldozatok nevét feltüntetni rajta, így az összegyűjtött neveket a könyvtárban helyezték el. A nemrég elhunyt Farkas Miklóstól származott az ötlet, aki akkor az Árokszállásiai Baráti Körének az elnöke volt, később gazdaköri elnök és országgyűlési képviselőjelölt is. A két részből álló emlékkő az iszkaszentgyörgyi kőbánya felajánlása, a torzó a félbeszakadt életeket hivatott jelképezni. A rajta elhelyezett márványtáblán Keresztury Dezső sorai olvashatók:

*„Hol nyugszunk, nem tudja
barát, feleség, gyerek.
Elszört testünk nyomtalanul
nyelte magába a föld.
Szívetek őrizzen:
Milliók eleven milliókat.
Áldozatunk nem a gaz jöcíme.
Jóra parancs.”*

Megemlékezés és koszorúzás évente január 12-én, a doni katasztrófa napján történik. Magának az emlékműállításnak folytatása is volt: egy helyi postatiszt, aki nem volt ezzel megelégedve, saját költségén állíttatott emlékművet a főtér másik végére a nevekkel együtt, amikor már lehetett. Azóta mindkét emlékmű áll.²

A következő emlékmű Jászfényszaruban készült 1989-ben, de akkor már a neveket is fel lehetett tüntetni. Itt a termelőszövetkezet volt a megálmodó és a megrendelő.³ Jászdózsa emlékműve szintén 1989-ben készült el a templom mellett, de ebben a községben már előzménye is volt. Valamikor a háború után „Jászdózsa község idegenben meghalt ismeretlen helyen porladó fiainak, apáknak, férjeknek, gyerekeknek” a temetőben volt egy ismeretlen katona sírja, mely mindig borítva volt virággal.⁴

Jászfákóhalma is az elsők között volt, a honismereti szakkörből indult a szervezés, így részletesen ismerjük az állítás körülményeit. Lékó József szakkörvezető-helyettes volt az összefogója a munkának, melyhez az adatgyűjtés 1989 januárjában indult. Azzal kezdődött a folyamat, hogy össze kellett gyűjteni a hősök és áldozatok névsorát, mely annyi idő távolából nem volt egyszerű feladat. Hirdetményben kérték, hogy aki tud nevet, az jelezze. Voltak közismert nevek, de voltak olyanok is, akiknek nem volt semmilyen hozzátartozójuk. Így ki kellett a nevüket nyomozni, mert tudták, hogy itt és itt meghalt valaki, aki valakinek volt a valakije.

Volt például olyan személy, aki nem volt teljesen épelméjű, és miközben vízért ment, meglátván a szovjeteket, eldobta a vödört és elkezdett szaladni, azok meg lelőtték. Csak azt tudták róla, hogy egy gazdának segített az otthonában, illetve a földeken.

1 Köztéri emlékmű értendő alatta. Templomokban, épületekben emléktáblák előfordultak.

2 Gergely Zoltán polgármester szíves közlése.

3 Győriné Czeglédi Márta szíves közlése.

4 Gulyás Erzsébet volt jászdózsai lakos emlékezete szerint.

Ezzel a munkával párhuzamosan aztán több falugyűlést is összehívtak. Hová kerüljön az emlékmű, mit ábrázoljon, ki készítse? Ez sem volt egy egyszerű művelet. Több helyszín megjelölése hangzott el: a napközi melletti park, az első világháborús emlékmű mögötti terület, a községháza melletti placc és akkor még eretnek gondolatként: a szovjet hősi emlékmű helye. Felvetődött az is, hogy össze kellene dolgozni az első világháborús emlékművel, de ezzel én, mint honismereti szakkörvezető sem értettem egyet. Az volt a véleményem, hogy ha az első háború után az akkori állapotok között tudtak rendes emléket állítani, akkor a második világháborúban meghaltak is érdemelnek egy külön emlékhelyet. Érdekességként azonban megjegyzem, hogy annak idején az első világháborús emlékmű feliratát kiegészítették azzal, hogy röpké negyed század múltán ismét jött egy háború és felvéstek néhány nevet. Hamarosan azonban rájöttek, hogy ez még hosszabb lesz időben is és névsorban is, mint az első, így abbamaradt a munka. Ennek köszönhetően vannak néhányan, akiknek mindkét emlékművön ott van a nevük, mert ők természetesen rákerültek arra is. A háború 13 jákóhalmi zsidó áldozatának nevét a jászberényi temető emlékművéről másoltam le.

Ezekben a megmozdulásokban jelentős szerepet játszott az utolsó tanácselnök, aki már természetesen tudta, hogy ősszel helyi választások lesznek, és szeretett volna ő lenni az első szabadon választott polgármester. Sem ő, sem én nem gondoltuk még akkor, hogy az nem ő lesz, hanem én (FIF). Ő már megjegyezte, hogy egyszer eljön az ideje annak is, hogy valóban ott lehetne az emlékmű, ahol most a szovjeteké áll. S milyen a sors keze? 1-2 hónap múlva ő bonttatta le, a felső rész kikerült méltó helyére a temetőbe, az alsó nagy betonlapozatot pedig ő verette szét egy óriási vasgolyóval. Akkor már olyan nagy volt az egyetértés ez ügyben, hogy a községi tanács májusi ülésén csak egy ellenszavazat volt. A hely tehát megvolt. Többféle terv is készült. Először gondolatébresztőnek a községi tanács műszaki ügyintézője készített egy tervet, de az többek között azért sem tetszett, mert egy zártabb, körül nem járható helyre készült. Amikor meglett a végleges hely, mindjárt más formában gondolkodtunk. Ekkor lépett be a képhe Czuk Ferenc, aki a községből elszármazott festő-restaurátor volt. Az ő terve azonnal meghódította az érintetteket: néhány szimbólum alkotta a művet, mely a hagyományos temetőktől sem volt idegen. Bazalt kockák vesznek körbe egy zöld füvel bevetett halmot, amin áll egy négyszögletes csonka gúla – a derékba tört életek szimbólumaként, a tetején bronz borostyánlevelekkel, mely az emlékezés szimbóluma. Elöl az akkor már elfogadott koronás magyar címer és a célra vonatkozó felirat, alul négy oldalt pedig az összegyűjtött 142 név bronzablán.

Lékó Józsi bácsi pénzt is gyűjtött: több százezer forint jött össze, ami akkor még természetes volt. A többit a község vállalta. Az elképzelés az volt, hogy Mindenszentek vasárnapján legyen az avatás. Ez úgy valósulhatott meg, hogy végül már szinte éjjel-nappal dolgoztak a rengeteg eső miatt az épülő emlékmű fölé húzott műanyag tető alatt. Czuk Ferenc irányítása és aktív közreműködése mellett folyt a munka, a technikai tevékenység oroszánrészt az azóta elhunyt Kisnémeth István – a mostani polgármester asszony apósa – végezte. A terv sikerült: azt napra elvonultak a felhők és szép őszi időben avatta fel az emlékművet Czine Mihály irodalomtörténész, Móricz-kutató, akivel a honismereti szakkörünk régi barátságot ápolt. Amikor elkezdtük a munkát, természetesen még fogalmam sem volt arról, hogy én (mint frissen megválasztott polgármester) köszöntöm a megjelenteket. Az első világháborús emlékművek egy évtized alatt készültek el a Jászországban, a második nem ment ilyen gördülékenyen. Jászakiséren egy 1971-ben állított felszabadulási emlékművet láttak

el a háborúban elhunytak nevével a rendszerváltozás után. Napjainkban pedig bontják a felkiáltójelre, vagy ürkutatásra emlékeztető furcsa emléket, és most fog készülni helyette egy új. A második világháború után tehát már közel három évtized alatt valósul meg az emlékezés mindenhol. Most viszont azokban a később községgé szerveződő helyeken is áll emlékmű, ahol a háború idején még tanyavilág volt.

Mivel most nem szabályozta törvény az állítást, így változatos többféle szempontból is a jázsági kép. Most is voltak helyek, ahol jeles szobrászművészek alkották az emlékműveket (pl. Csíkszentmihályi Róbert Jászszentandrason), de sok helyen környékbeli kőfaragók (pl. Bankos István Jásziványon). Olyan is van, ahol az első világháborús emlékműre helyeztek el emléktáblát (pl. Pusztamonostoron), volt ahol mindkét háborúra emlékeznek ugyanazzal az átalakított emlékművel (pl. Jászágón).

Az anyaga is változó, a márványtól a terméskőig vagy ezek variációjáig, bronztáblákkal díszítve.

A felavatás is igen változatosan történt: sok helyen a plébános, volt ahol még a tanácselnök (Jásziványon pl. a jászapáti tanácselnök, akihez korábban tartozott a község). Volt, ahol már a polgármester, néhol nevesebb személyiségek is. A legrangosabb személy, az országgyűlés elnöke, mint országos szintű politikus Jászberényben avatta fel az emlékművet. Jászladányban éppen nem volt polgármester, mivel összeférhetetlenség miatt le kellett mondania az első szabadon választottnak (állatorvosként praktizált), és így az alpolgármester volt az avató.

Az avatás leggyakrabban Mindenszentek körül történt (október vége-november eleje), de volt, ahol május végén a Hősök napján (Jászberény), vagy a település búcsújakor (Jászdózsza). Volt ahol a Győzelem napján (Jászsalsószentgyörgy) és volt, ahol a település 600. születésnapján (Jászapáti) került sor az avatásra.

<i>Település</i>	<i>Avatás ideje</i>	<i>Alkotó neve</i>	<i>Anyaga</i>	<i>Felavatta</i>
Alattyán	1991. 11. 21.	ifj. Szabó István Bp.	mészkö	Kiss Károly polgármester
Jánoshida	1990. 11. 03.	Csorba Katalin, Pallag Zsuzsa, Sebők Imre	terméskő, márvány, bronz	Sebestyén Albert plébános
Jászágó	1990. 10. 23.	Sisa József	tégla, márvány, tűzzománc	Szabó Gyula polgármester
J.a. szentgyörgy	1992. 05. 09.	Szekeres József 1984, Varga Géza Ferenc 1992., 2002.	mészkö, bronz	Kladiva Imre plébános
Jászapáti	1991. 06. 08	Rajki László	mészkö	Molnár István helytörténész

Jász- árokszállás	1988. 10. 29.	Bordás Zoltán, Ördög László	terméskő, márvány	Szikra Ferenc tanácselnök
Jászberény	1992. 05. 29.	Györfi Sándor, Szilágyi Attila	mész-kő, bronz	Szabad György, az Országgyűlés elnöke
Jász- boldogháza	1990. 08. 05.	Sebők Imre, Csorba Katalin, Pallag Zsuzsa	terméskő, márvány, bronz	Kladiwa Imre plébános
Jászdózsa	1989. 10. 01.	Tösér János	műkő, mész-kő, márvány	Gulyás János helytörténész
J.f.sz.györgy	2000. 11.01.	Tóásó Tibor	mész-kő, gránit	Farkas Mátyás apátplébános
Jász- fényszaru	1989. 10. 30.	tsz. megrendelésre	riolit, gránit, márvány	Litkei Antal prépost
Jászivány	1990. 05. 29.	Bankos István	műkő, gránit	Török Sándor tanácselnök
Jákóhalma	1990. 11. 03.	Czuk Ferenc	márvány, bronz	Czine Mihály irodalomtörténész
Jászkisér	1971. Átalakítva 1990.	Jelenleg épül új emlékmű	beton, márvány	
Jászladány	1991. 07. 20.	Töröcsik Béla	műkő, bronz, márvány,	Gaál István mb. polgármester
J.szentandrás	1992. 05. 09	Csíkszentmihályi Róbert	mész-kő	Boros Lajos, a megyei közgyűlés elnöke
Jásztelek	1990. 11. 04.	E. Lakatos Aranka	mész-kő, bronz	Kis Zoltán országgyűlési képviselő
P.monostor	1990. 11. 01.	? kőfaragó	márvány- tábla	Kovács József esperes plébános

A jászsági II. világháborús emlékművek alkotóinak kislexikona

(A helyi kőfaragók nem szerepelnek a lexikonban)

Csíkszentmihályi Róbert

(Budapest, 1940–)

Itthon és külföldön is elismert szobrász- és éremművész. Mesterei: Pátzay Pál és Szabó Iván voltak. Több európai és ázsiai országban járt tanulmányúton. Művészetét érdekesebbé teszi az absztraktba hajló ábrázolás. Alkotásai a Vatikánba is eljutottak. A Nemzet Művésze, Kosuth-díjas, Érdemes művész. A jászszentandrászi emlékmű alkotója.

Csorba Katalin

(Budapest, 1948–)

Autodidakta művész. Több helyen áll köztéri szobra és második világháborús domborműve. A Jászságban Jánoshidán és Jászboldogházán.

Czuk Ferenc

(Jászfákóhalma, 1947–)

Festő, restaurátor. Szülőfalujából fiatalon került Budapestre, ahol munkásságáért Podmaniczky-díjban részesült. Jelenleg Pécelen él. Szülőfalujában és jelenlegi lakhelyén is aktív közéleti tevékenységet folytat. A jászfákóhalmi emlékmű megálmodója.

E. Lakatos Aranka

(Debrecen, 1952–)

Szobrász, érem- és kispasztika művész. Eredetileg festőnek készült, majd alkatához megfelelőbbnek találta a szobrászatot. 1997 óta a Mezőtúri Művésztelep tagja. Több európai csoportos kiállításon is részt vett, számtalan díj birtokosa. A jásztelki emlékmű alkotója.

Györfi Sándor

(Karcag, 1951–)

Szobrász-és éremművész. Szülővárosában alkot, ahol saját bronzöntő műhelye van. A nyíregyházi és mezőtúri művésztelepek vezetője. Számtalan alkotása van köztéren is, ő a jászberényi emlékmű egyik alkotója, de más szobra is van a városban. Számtalan díj tulajdonosa, rendszeres kiállító is.

Pallag Zsuzsa

(Budapest, 1917–Budapest, 2010)

Autodidakta szobrász. Több csoportos kiállítása volt. Több helyen készített második világháborús bronz domborműveket, a Jászságban Jánoshidán és Jászboldogházán.

Rajki László

(Orosháza, 1939–)

Iparos családból származik, már iskolás korában járt képzőművészeti körbe. A Főiskolán előbb festészetet tanult, majd átiratkozott a szobrászatra, ahol Mikus Sándor volt a tanára.

Szentendrén él és alkot. Számptalan csoportos kiállításon vett részt itthon és külföldön. Több világháborús emlékművet alkotott, többek közt a jászapátit is.

Sebők Imre

(?,?)

Budapesti építészmérnök. A jánoshidai és jászboldogházi emlékművek társalkotója.

Sisa József

(Jászberény, 1951–)

Képző- és iparművész. A Jászberény-tőtevényi tanyavilágban él, ahol alkotótábort is működtet. Jászságért-díjas. 1990-ben ő alakította át a jászágói volt szovjet felszabadulási emlékművet a két világháború emlékhelyévé.

Szabó István, ifj.

(Dorogháza, 1927–)

Kisfaludy Stróbl Zsigmond és Pátzay Pál volt a mestere, édesapja – id. Szabó István – is elismert szobrász volt. 1949 óta kiállító művész csoportosan és egyéniben. Bronzból, fából kispasztikát készített, majd az 1960-as évektől áttért a monumentálisabb alkotásokra. Megrendelésre kőből s más anyagokból is készít köztéri szobrokat. Ő az alattyáni emlékmű alkotója.

Szilágyi Attila

(?,?)

Budapesti szobrász. A jászberényi emlékmű társalkotója.

Tóser János

(Jászárokszállás, 1913–)

Szobrász, rajztanár. Budapesten végzett a Képzőművészeti Akadémián, ahol megismerkedett a kőfaragással, majd Szegeden szerzett rajztanári diplomát. Szent Flórián szobrát a város tűzoltó szertárának tetejére 1937-ben készítette el. Több Jász-Nagykun-Szolnok és Heves megyei településen állnak köztéri szobrai. A jászdózsai emlékmű alkotója. Túl a 100. évén is szülővárosában él.

Varga Géza Ferenc

(Dombóvár, 1950–Szolnok, 2002)

Szobrász, többnyire fával dolgozott, fél évtizedig ő volt a nagyatádi Nemzetközi Faszobrász Alkotótelep vezetője. Hatott rá az afrikai művészet: csont, madárszárny, halgerinc motívumokat használt. Kiállításokon rendszeresen részt vett. A jászsalsószentgyörgyi emlékmű alkotója.